

1. **Autor:** ks. Wojciech Cichosz (red.)
  2. **Tytuł:** *Formacyjna rola szkoły katolickiej. XV-lecie „Gdyńskiego Katolika” 1992-2007*
  3. **Wydawnictwo:** Bernardinum, Pelplin – Gdynia 2007
-

PRZEDMOWA

Gdańsk-Oliwa, dnia 13 czerwca 2007 r.

ARCYBISKUP
METROPOLITA GDAŃSKI

„Trzeba najpierw wysłuchać i zrozumieć”
(Benedykt XVI, z przemówienia
do polskich biskupów, 26 XI 2005)

Słowo wychowanie można odnosić tylko do człowieka. A jeśli tak, to ten wielki proces kształtowania człowieczeństwa wymaga niezwykłego działania, opartego na wszystkich istotnych dziedzinach twórczych, jakie podejmuje człowiek. Ten proces rozpoczyna się w okresie prenatalnym i trwa do końca życia człowieka. Niemniej jednak, ograniczamy czasowo ten proces, gdy mówimy o formacji szkolnej. We wszystkich epokach człowiek przykładał do tego wielką wagę. Procesy ludzkiego myślenia, systemy filozoficzne rzutowały na ten wysiłek edukacyjny. Nic więc dziwnego, że bogata jest w twórczym działaniu ludzkim literatura na ten temat. A jak chrześcijaństwo podchodziło do tego procesu? – „Wy mnie nazywacie Nauczycielem” (J 13,13) mówił Chrystus. Młody człowiek, który spotyka albo zastępuje drogę Chrystusowi, mówi do Niego: „Nauczycielu dobry...” (Mk 10,17). Wysiłek, który podejmował Chrystus w stosunku do ludzi: apostołów, uczniów i innych osób, był imponujący. I ten proces trwa. Chrześcijaństwo, Kościół czynią go przedmiotem szczególnego zainteresowania. I to właśnie stanowi przedmiot interesującej książki Księdza Wojciecha Cichosza. Czyta się ją z ogromnym zainteresowaniem, bo „Formacyjna rola szkoły katolickiej” jest niemal znakomitą przeglądem myśli katolickiej i to podejmowanym nie teoretycznie, ale w relacji do młodego człowieka, z którym spotyka się Autor. Na czym zasadniczo polega istota szkoły katolickiej? Jak każda szkoła, musi ona bazować na zdrowej myśli psychologicznej, integralnie widzianym społeczeństwie, szacunku dla młodego człowieka, poszukiwaniu sposobów współpracy z nim, szacunku dla jego wolności, ale równocześnie na mądrym towarzyszeniu mu, gdy zgłębia ludzką wiedzę, rozwija talenty. Ważną sprawą jest środowisko, w którym działa szkoła katolicka. Prostsza rzeczą są procesy formacyjne, gdy uczniowie utożsamiają się z wiarą katolicką. Trudniej, gdy uczniowie w dużym, a nawet ogromnym procencie należą do innych religii czy wyznań chrześcijańskich. Szkoły wówczas nie przestają być katolickie, ale ich metoda formacji musi uwzględniać przekonania rodziców czy uczniów. Katolickie szkoły w Japonii

czy w Turcji pracują w szczególnych warunkach. Autor mówi raczej o szkołach katolickich i procesach formacyjnych w stosunku do młodzieży, która utożsamia się z Kościołem Katolickim.

Ogromną umiejętnością Autora jest podejmowanie syntez, które są konieczne, gdy chce się pozostawać w nurcie współczesnych procesów formacyjnych. Wiedza historyczna Autora, który swobodnie obraca się we współczesnych kierunkach filozoficznych, a także Jego wiedza pedagogiczna i wreszcie wielkie doświadczenie osobiste pedagoga pozwalają Mu na zaoferowanie czytelnikowi pozycji, która jest współcześnie bardzo przydatna. Żyjemy w kraju o jednolitym profilu światopoglądowym, jednak w okresie niełatwym, gdy katolik, który nigdy nie zrezygnował ze swoich przekonań, musiał przemilczeć oficjalnie, jaki jest jego stosunek do wiary czy doktryny chrześcijańskiej. Upadek komunizmu i ponowne odkrywanie bogactwa katolickiej myśli wychowawczej, przy pewnym zderzeniu z laickim patrzaniem na świat, a więc i na procesy wychowawcze, nie są sprawą prostą. Autor natomiast z dużą satysfakcją, a nawet z pewnym entuzjazmem ukazuje całe bogactwo tak w wymiarze historycznym, jak i we współczesnej myśli chrześcijańskiej.

Od myśli teoretycznej, mocno zakorzenionej w nauczaniu Kościoła, Autor przechodzi do pewnej aplikacji tych założeń, jakie udało Mu się wcielić w życie Jego szkoły, którą od kilku lat kieruje i to z powodzeniem.

Dobra szkoła katolicka jest skarbem, ale tylko wtedy jest dobra, gdy korzysta z mądrych doświadczeń, zdrowych tradycji wychowawczo-dydaktycznych i gdy na bieżąco śledzi tak osiągnięcia każdej zdrowej szkoły, jak również nauczania Kościoła w tej dziedzinie. Obecnie w Polsce, w krótkim czasie po odzyskaniu wolności organizuje się szkolnictwo prowadzone przez wspólnoty zakonne, które posiadają w tej dziedzinie wielkie doświadczenie, ale powstają także szkoły w oparciu o instytucje diecezjalne czy parafialne. „Gdyński Katolik” ma to szczęście, że ma otwartego na edukację, mądrego i wrażliwego na procesy wychowawcze proboszcza, który tę szkołę przed laty zakładał. Wiedział, że dobra szkoła jest środowiskiem formującym liderów. I tak się stało! Życie sprawdza te założenia, a „Gdyński Katolik” jest tego najlepszym przykładem. Upływa 15 lat od powstania szkoły, a Autor prawie 10 lat w tej szkole pracuje.

Niech Pan Bóg nadal błogosławi
i tym, którzy kochając uczniów, razem z nimi pracują.

Arceybiskup
Metropolita Gdański

WSTĘP

Jeżeli sól utraci swój smak, czymże ją posolić?
(Mt 5, 13)

Zadania nauczycielskie Kościoła, na ile to tylko możliwe, do dziś stanowią główny przedmiot jego aktywności w świecie, zarówno w wymiarze powszechnym, jak i lokalnym. Jednym z podstawowych obszarów formacji młodego pokolenia w Kościele jest szkoła katolicka. Właśnie ona obejmuje miliony młodych z całego świata, różnych narodowości i o różnych tradycjach. Z jednej strony, ma reprezentować wierność doktrynie katolickiej, a z drugiej – wpisywać się w ogólny obszar edukacji, której jest częścią. Kościół z ogromnym szacunkiem odnosi się do swoich szczytnych tradycji i osiągnięć w tej dziedzinie. Jak daleko sięgnąć w historię Europy czasów chrześcijańskich, nietrudno dostrzec, że wychowanie jest nie tylko obecne w Kościele (Kościół staje się jego mecenasem), ale edukacja niejako „wychodzi z Kościoła”.

Zróżnicowanie i fundamentu szkoły katolickiej (nauczania, wychowania i ewangelizacji) należy szukać w Chrystusowym nakazie misyjnym: Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody (...). Uczcie je zachowywać wszystko, co wam nakazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata (Mt 28,19-20). Pojawiająca się nowa szkoła (kościelna, a później katolicka), nie tylko zwraca się coraz bardziej ku moralności i kształtowaniu postaw (pedagogiczny ideał „wychowania do zbawienia”), ale stanowi coraz lepiej zorganizowane centrum kultury. Staje się mistrzowską sztuką wychowania: łac. *ars artium et scientia scientiarum* (gr. *paideia*).

To ambitne zadanie stara się odpowiedzialnie podejmować jedna z wiodących szkół katolickich Archidiecezji Gdańskiej, przeżywająca swoje

15 urodziny – Zespół Szkół Katolickich im. Jana Pawła II – tzw. „Gdyński Katolik”, w którym dzisiaj kształcą się (na poziomie gimnazjalnym i licealnym) 450 uzdolnionych i pracowitych uczniów. W ciągu minionych piętnastu lat do Księgi uczniów zostało wpisanych łącznie 1290 osób (Liceum – 649, Gimnazjum – 641). Świadectwa ukończenia szkoły otrzymało do tej pory 814 uczniów, w tym wszyscy absolwenci Liceum Katolickiego (372 osoby, co stanowi 100 % kończących szkołę), po zdaniu matury, uzyskali świadectwa dojrzałości. Ten fakt cieszy, ale i poważnie zobowiązuje.

Zdobyte doświadczenie wydaje dobre owoce, a jednym z nich jest książka na temat „Formacyjnej roli szkoły katolickiej”. Niniejsza publikacja połączyła pracę całej wspólnoty Zespołu Szkół Katolickich im. Jana Pawła II w Gdyni, przez co jest nie tylko owocem ogromnego wysiłku i zaangażowania wielu ludzi dobrej woli, dzięki któremu został utrwalony 15-letni okres wyteżonej pracy szkoły, ale i autentycznym świadectwem budowania wspólnoty – w myśl sparafrazowanych słów pieśni Dawida: Przyjaźń, miłość i współpraca w podejmowanych razem posługach i w świadectwie pozwolą przeżywać doświadczenie tego, jak dobrze, gdy bracia mieszkają razem (por. Ps 133).

Książka została tak przygotowana, aby z jednej strony, niosła pewne uniwersalne i ponadczasowe przesłanie, a z drugiej – nie nużyła Czytelnika. W tym celu wyodrębniono trzy zasadnicze niezależne części: pierwsza, to typowy teoretyczny wykład o nauczaniu Kościoła na temat szkoły katolickiej, przedstawiony na tle współczesnych przemian kulturowych (jej historia, tożsamość, system wartości, zadania i cele), druga – to próba spojrzenia na „Gdyński Katolik” z perspektywy jego jubileuszu (powstanie i rozwój szkoły, dydaktyka i wychowanie, profilaktyka i ewangelizacja, osiągnięcia uczniów i zestawienia statystyczne wyników nauczania, System Monitorowania Osiągnięć Katolika – SMOK, Edukacyjna Wartość Dodana – EWD, wykazy absolwentów, uczniów, pracowników oraz ich wypowiedzi i wspomnienia na temat szkoły), zaś trzecia, dzięki fotografii,

jest pewnym zatrzymaniem w czasie. Mając na uwadze różne oczekiwania Czytelników, jak również daleko posunięty pragmatyzm, w książce, oprócz szczegółowych analiz filozoficzno-teologicznych (część I), zamieszczono wiele interesujących informacji o walorach archiwalnych i dokumentalnych, dotyczących bezpośrednio działalności „Gdyńskiego Katolika” (część II). Stąd też nie mogło zabraknąć osobistych wątków, wspomnień i zdjęć (część III).

Książka celowo rozpoczyna się prezentacją tożsamości szkoły katolickiej, gdyż właśnie ta szkoła, poddana w historii różnym wpływom ideowym, wychodzi dzisiaj z początkowego zamknięcia i otwiera się coraz bardziej na wielorakie potrzeby współczesnego pluralistycznego życia w obszarze tak kultury, jak i polityki. Nie zawsze jednak potrafiła strzec swojej chrześcijańskiej czy katolickiej tożsamości, upodabniając się wielokrotnie do instytucji wychowawczej o bliżej nieokreślonym charakterze światopoglądowym czy ekumenicznym. To spowodowało, że podjęty w książce temat został osadzony w szerokim kontekście rozważań, zarówno historycznych, jak i współczesnych. Z jednej strony, dokonano syntetycznych ujęć historii szkoły katolickiej w Polsce, natomiast z drugiej – poddano krytycznej refleksji aktualne kierunki pedagogiczne, warunkujące wieloaspektowo jej obecną działalność.

Skoro książka nie chce pretendować do miana monografii Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Pawła II w Gdyni, szczególny akcent położono na aktualny rozwój szkoły, oczywiście w powiązaniu z jej historią. Dobór treści oraz przyjęcie określonej metody były podyktowane przede wszystkim pragnieniem zainteresowania Czytelnika problematyką edukacji katolickiej oraz uwrażliwienia go na autentyczność przekonań i postaw towarzyszących wychowaniu. Jeżeli tak właśnie się stało, to książka spełniła swoje zadanie. Autorzy książki „Formacyjna rola szkoły katolickiej” mają nadzieję, że jej lektura skłoni Czytelnika do twierdzenia, iż szkoła katolicka albo będzie tożsama ze szkołą Jezusa Chrystusa, albo jej wcale nie będzie: Jeżeli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? (Mt 5, 13).

Dyrektor Szkoły